

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКА АКАДЕМІЯ МУЗИКИ
ім. М. ГЛІНКИ**

Кафедра „Оркестрові інструменти”

**ТЕМАТИЧНО-РЕПЕРТУАРНА СПЕЦИФІКА
ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ
КЛАС ОРКЕСТРОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ**

**навчально-методичні рекомендації
з дисципліни „Клас оркестрової майстерності”
спеціалізація „Оркестрові духові та ударні інструменти”**

**Дніпро
ЛІРА
2018**

УДК 780.7
Т 33

Ухвалено до друку Вченою радою
Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки
протокол № 10 від 21.06.2018 року

Р е ц е н з е н т и :

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України, завідувач кафедри «Музично-інструментальної підготовки» Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди (м. Харків);

Громченко В.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент, проректор з наукової роботи Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки (м. Дніпро)

А в т о р и :

Грузін І.О., Мазур Т.Г., Левицький Ю.Ю. (дерев'яні духові), Юшин Г.О., Семеряга В.О., Потапов Я.О. (мідні духові), Лишак А.С. (ударні інстр.) – викладачі кафедри «Оркестрові інструменти» Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки (м. Дніпро)

Т 33 Тематично-репертуарна специфіка викладання дисципліни
„Клас оркестрової майстерності” : навчально-методичні рекомендації.
– Дніпро : ЛПРА, 2018. – 24 с.

Навчально-методичні рекомендації „Тематично-репертуарна специфіка викладання дисципліни „Клас оркестрової майстерності” присвячені найбільш характерним особливостям тематичного і репертуарного наповнення означеного предмету, який має вагомое професійно-практичне значення у процесі виховання майбутніх оркестрових виконавців на духових та ударних академічних інструментах.

УДК 780.7

© Грузін І.О., Мазур Т.Г., Левицький Ю.Ю.,
Юшин Г.О., Семеряга В.О., Потапов Я.О., Лишак А.С. 2018
©Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки, 2018
© ЛПРА, 2018

Зміст

Загальна характеристика дисципліни	
„Клас оркестрової майстерності”	4
Навчально-тематична специфіка	
означеної дисципліни	8
Навчально-репертуарна своєрідність	
окресленої дисципліни	10
Дерев’яні духові інструменти	11
Мідні духові інструменти	14
Ударні інструменти	16
Рекомендована література	19

Загальна характеристика дисципліни „Клас оркестрової майстерності”

Дисципліна „Клас оркестрової майстерності” належить до низки предметів професійно-фахової підготовки студентів у Дніпропетровській академії музики ім. М. Глінки.

Виконавсько-творча діяльність багатьох поколінь випускників спеціалізації „Оркестрові духові та ударні інструменти” переконливо засвідчила превалювання ансамблево-оркестрової сфери в академічній виконавській діяльності музикантів-духовиків, а також виконавців-ударників. Та якщо „Клас ансамблю” є доволі сталим предметом у багатьох вищих навчальних закладах, то дисципліна „Клас оркестрової майстерності” постає одним з нових предметів, ствердження якого у системі вітчизняної професійної музичної освіти походить саме від Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки.

Підкреслимо, що означена предметно-фахова новація була викликана значним попитом на професійних виконавців-оркестрантів багатьма провідними академічними ансамблево-оркестровими колективами Дніпропетровщини.

Метою дисципліни „Клас оркестрової майстерності” є підготовка високопрофесійних музикантів оркестрантів, які б по завершенні вищого навчального закладу впевнено володіли базисними засадами оркестрового виконавства та були всебічно підготовлені до проходження конкурсних випробувань на заміщення вакантних посад артистів академічних оркестрових колективів.

Наголосимо, що майбутній оркестровий музикант повинен мати навички читання нот з листа, добре знати особливо складні партії класичного всесвітньо відомого репертуару, гнучко відчувати ансамблеву природу оркестрового виконавства, чітко усвідомлювати специфіку партій конкретного оркестрового голосу (I кларнет, II кларнет або ж I валторна, II

валторна й т.д.), розуміти функції представників оркестрової групи (соліст, регулятор і т.д.).

Таким чином, змістова насиченість дисципліни „Клас оркестрової майстерності” включає у себе розвиток техніки читання нот з листа, набуття навичку транспонування, вивчення низки оркестрових сольних партій, розучування партій що виконуються групою оркестрантів, отримання ансамблевих навичок групового виконання тієї чи іншої оркестрової партії.

Отже, викладач навчальної дисципліни „Клас оркестрової майстерності” мусить чітко регламувати хід уроку, який повинен включати усі вище перелічені напрями, специфічні вектори щойно окресленого освітньо-педагогічного процесу.

Безумовно, кафедральними рішеннями, узгодженими на засіданнях вченої ради академії, викладачі вищого навчального закладу можуть вносити обґрунтовані зміни до змісту предмету, а саме переліку тем та репертуарних показників (оркестрових композицій), що, безсумнівно, обумовлюється оновленням оркестрового репертуару у сучасній музичній культурі, вітчизняних та регіональних художньо-репертуарних оркестрових пріоритетах.

Надзвичайно важливою особливістю дисципліни „Клас оркестрової майстерності” є її нерозривний зв'язок з такими предметами як „Оркестровий клас”, „Клас ансамблю”, „Спеціальний інструмент”, „Методика навчання гри на інструменті”. Добре засвоєння знань та практичних навичок кожної з вище означених дисциплін має вирішальне значення у формуванні професійних якостей майбутнього оркестрового музиканта.

Слід також наголосити й на вагомому значенні комплексу музично-теоретичних дисциплін, таких як „Сольфеджіо”, „Гармонія”, „Аналіз музичних форм”, „Поліфонія”. Оркестровий музикант мусить особливо чітко відчувати власний голос у гармонічній вертикалі композиції, ладовість, інтонаційну точність (інтонаційне тяжіння) у розв'язанні звуків гармонічних послідовностей тощо.

Таким чином, лише у постійній взаємодії дисципліни „Клас оркестрової майстерності” з вище означеними навчальними предметами утворюється всебічний комплексний розвиток майбутнього оркестрового музиканта.

Викладання дисципліни „Клас оркестрової майстерності” представляє яскраво виражений комплексний процес. Безперечно, головним завданням предмету є досконале вивчення низки оркестрових партій. Але блискуче знання багатьох оркестрових партій ще не дає абсолютний успіх функціонування музиканта в оркестрі.

Відзначимо, що існує велика кількість професійних особливостей у роботі музиканта-оркестранта. З такого роду таємницями оркестрової професії викладач повинен ознайомити студента, принаймні підготувати його до зустрічі з професійними тонкощами виконання тої чи іншої оркестрової партії. Наприклад, у виконанні партії кларнета in Es або бас кларнета може траплятися інтонаційна неточність (навіть неможливість виконання) перших звуків сольного фрагменту після багатьох попередніх пауз. Причина – пересихання тростини, за відсутності деякого часу гри на видовому інструменті. Таким чином, зі студентом слід не тільки вивчити партію, але й визначити місце в оркестровому творі де обов’язково треба зволожити тростину інструмента.

Важливою складовою оркестрового музиканта є добрі навички читання нот з листа, а також транспонування. Велике значення у цьому процесі має вміння зорозво прочитувати нотний текст на дві, три чверті наперед від моменту реальної гри на інструменті. Такого роду специфічна техніка досягається лише з часом та за умови систематичних, цілеспрямованих занять.

Отже, знов-таки відзначимо необхідність чіткого регламентування викладачем ходу кожного заняття з дисципліни „Клас оркестрової майстерності”, яке обов’язково повинно включати розвиток техніки читання нот з листа, а також транспонування.

Особливо складні пасажі в різних оркестрових партіях слід вивчати напам'ять, а потім програвати на занятті, безумовно, без наявності нотного тексту. Така система сприятиме якомога найдовшому засвоєнню найскладніших місць тієї чи іншої композиції. До змісту кожного уроку слід неодмінно включати програвання раніше вивчених оркестрових партій, особливо каденцій та сольних фрагментів.

На початку роботи над оркестровою партією викладач повинен обов'язково звернути увагу студента на аплікатуру та штрихи. При виконанні партії групою оркестрантів, слід досягати єдиного штриху та бажано однакових аплікатурних позицій (за умови однакової фірми виробника інструментів).

Необхідно чітко визначити місця для взяття повітря в оркестровій партії. Педагогу слід вагомо аргументувати визначення місця для фази виконавського вдиху, привести переконливі приклади ганебних наслідків невірної взяття повітря.

Підкреслимо, що настроювання інструмента у студента повинно відбуватись надзвичайно ретельно і, що найважливіше, заздалегідь, а не під час безпосередніх занять у класі, певного репетиційного процесу чи, що найгірше, концертного виступу.

Визначальним правилом процесу настроювання інструмента постає мінімальна кількість взяття пробного, інтонаційно-корегованого звука (не більше 2-х інтонаційних проб). Наголосимо, що процес у більше 2-х звукових настроювань інструмента, нівелює професійний рівень музиканта-духовика, який згодом, у подальшій мистецько-творчій діяльності артиста, постане ганебною звичкою, дилетантським правилом, котре надзвичайно складно позбутись у творчій діяльності митця-виконавця. Професійне настроювання інструмента – процес винятково важливий і максимально зосереджений у слуховій концентрації інтонаційного еталонного звучання в чіткій уяві музиканта.

Навчально-тематична специфіка означеної дисципліни

Процес занять зі студентом у ході дисципліни „Клас оркестрової майстерності” являє художньо-практичний процес гри на відповідному академічному духовому інструменті (дерев’яний та мідний духовий інструментарій). Відтак, тематика теоретичної підготовки студента стосовно означеного предмета, набуття певних аналітичних основ у вивченні оркестрового репертуару відносяться до самостійної роботи вихованця вищого навчального закладу.

В цілому підкреслимо, що самостійна робота студентів є невід’ємною частиною загального навчального процесу. Таким чином, організація самостійних занять вихованців спеціалізації „Оркестрові духові та ударні інструменти” є одним з основних факторів успішності майбутніх музикантів-оркестрантів.

На початку самостійної роботи над оркестровою партією слід чітко усвідомити художній зміст твору. Виразові складнощі – динаміка, звук, форма композиції, ритм, тембр, агогіка – складові елементи художнього змісту музики. Таким чином, працювати треба над усіма складовими, тобто комплексно. Слід розумно підбирати інструктивно-технічний, теоретичний матеріал (вправи, етюди, навчальні посібники), але в жодному разі не захоплюватись окремо взятим технічним фрагментом, що може призвести до формального виконання твору.

Наголосимо, що важливим процесом у цілісній підготовці музиканта-оркестранта є самостійний розвиток навичок читання нот з листа. Цей процес необхідно робити щодня, оскільки він розвиває роботу внутрішнього слуху музиканта, відчуття ритму, привчає до специфіки роботи в ансамблі, в оркестрі (колективна творчість, спільне музикування). Систематичне читання з листа привчає студента дивитись наперед, тобто бачити музичну фразу (мотив, і навіть музичне речення) наступного такту (стрічки) раніше, ніж він

буде зіграний. Напрацьовані навички читання нот з листа значно поліпшують якість роботи в оркестровому колективі.

Особливе значення в організації самостійних теоретичних, а також практичних занять має психологічний фактор. Перш ніж почати займатись на інструменті, вивчати спеціалізовану літературу, слід навчити студента психологічно настроюватись, будити власну психіку та активно міркувати про творчу роботу й вирішення художніх завдань кожного, окремо взятого твору. Та коли буде досягнуто активний творчий стан слід розпочинати заняття, максимально наголосимо, з великим бажанням та задоволенням. Дуже погано якщо студент працює за інерцією (просто проводить час занять).

Окрім теоретичних самостійних занять варто регулярно відвідувати концерти різних оркестрових колективів. Будучи на концерті необхідно слідкувати за робочим процесом музикантів-оркестрантів. Обов'язково після концерту варто проаналізувати почуте і побачене та зробити вичерпні висновки.

Навчально-тематична організація дисципліни „Клас оркестрової майстерності” обумовлюється орієнтовним планом-завдань самостійної роботи студента:

1. Порівняльний аналіз виконання оркестрових партій різними музикантами.
2. Опрацювання методичної літератури.
3. Визначення та підбір допоміжного матеріалу для подолання оркестрових труднощів.
4. Теоретичний аналіз стилю, форми та інших складових твору.
5. Відвідування концертів.
6. Проведення аналізів прослуханих концертних програм.
7. Аналіз концертної діяльності відомих оркестрових колективів.
8. Аналіз жанрового різноманіття оркестрових творів.

9. Своєрідність виконавських технік у композиціях першої половини ХХ століття.
10. Самобутність духових партій оркестрових творів другої половини ХХ століття.
11. Новації духового оркестрового письма в музичній культурі початку ХХІ століття.
12. Прослуховування аудіо, відео записів, а також ознайомлення із сучасною концертною діяльністю різних професійних оркестрів (використання мережі Інтернет).
13. Самоосвіта та самоконтроль.
14. Теоретичний аналіз власної ансамблево-оркестрової практики.

Навчально-репертуарна своєрідність окресленої дисципліни

Визначення навчального репертуару з дисципліни „Клас оркестрової майстерності” являє надзвичайно важливий процес у підготовці та проведенні занять з окресленого предмету. Найважливішою специфічною рисою формування репертуарного списку композицій окресленої навчально-академічної дисципліни постає їх якомога високий художньо-мистецький рівень поєднаний, безумовно, із виконавсько-технологічними складнощами, відповідними віртуозно-технічними, темброво-динамічними, агогічно-стилістичними та іншими мистецькими і практично-виконавськими труднощами. Орієнтовний перелік навчальних оркестрових творів складає наступний список композицій.

Дерев'яні духові інструменти

Флейта

Балакіреєв М.	Фантазія „Ісламей” Симфонічна поема „Тамара”
Бізе Ж.	Опера „Кармен” „Арлезіанка” Симфонія №1 – „Рим”
Берліоз Г.	Фантастична симфонія Симфонії „Гарольд в Італії” Увертюра „Римський карнавал”
Бетховен Л.	Увертюри: „Егмонт”, „Леонора 3” Симфонія № 9 Балет „Прометей”
Бородін А. Брамс Й.	опера „Князь Ігор” Симфонії: до мінор, Ля мажор, Фа мажор, мі мінор
Вагнер Р.	Увертюра до опери „Тангейзер” Вступ до опери „Лоенгрін”
Вебер К.	Увертюри до опер „Оберон” „Евріанта”
Глінка М.	Опери „Іван Сусанін” „Руслан та Людмила”
Глієр Р. Ліст Ф.	2-а та 3-я симфонії Рапсодії: 1, 2, 4, 6.
Моцарт В. Прокоф'єв С. Чайковський П.	Симфонії Опера „Війна та мир” Опери: „Євгеній Онегін”, „Мазепа”, „Черевички”
Шостакович Д.	Симфонії

Гобой

Асаф'єв Б. Балакіреєв М.	Балет „Бахчисарайський фонтан” Симф. поема „Тамара” Симфонія № 1
Глазунов А. Берліоз Г.	Симфонії № 1,2,3,4,5,6,7,8,9 Уверт. до оп. „Бенвенуто Челліні”

Шостакович Д.	Фантастична симфонія
Бетховен Л.	Симфонії № 1,5,7,8,9,10,11,12
Ліст Ф.	„Егмонт”, Симфонії № 3,7,9
Брамс Й.	Угорські рапсодії № 1, 2
Вагнер Р.	Симфонії № 1,2,3,4
	Опери „Лоенгрін”
	„Тангейзер”
Мендельсон Ф.	Симфонії № 3, 4
Верді Д.	Опери „Аїда”, „Ритолето”
	„Отелло”, „Травіата”
Чайковський П.	Симфонічні твори
	Опери „Пікова дама”
	„Іоланта”
	„Євгеній Онєгін”

Кларнет

Бетховен Л.	Симфонії № 5, 7, 8, 9
Бізе Ж.	Опера „Кармен”
Брамс Й.	Симфонії № 1, 2, 3, 4
Вагнер Р.	Опера „Тангейзер”
Верді Д.	Опери „Ріголето”
	„Травіата”
Гершвін Д.	Рапсодія для симф. оркестру
Глазунов А.	Симфонії № 4, 5, 6, 8
	Балет „Раймонда”
Глінка М.	Опери „Іван Сусанін”,
	„Руслан та Людмила”
Моцарт В.	Опери „Дон-Жуан”,
	„Свадьба Фігаро”
Мусоргський М.	Опери „Хованщина”,
	„Сорочинський ярмарок”
Прокоф'єв С.	Симфонії № 1,2,5,7
Рахманінов С.	Симфонія № 2
Чайковський П.	Симф. поема „Франческа да Ріміні”
	Симфонічні твори, опери
Скрябін А.	Симфонії № 1,2,3
Хачатурян А.	Балети „Гаяне”, „Спартак”
Шостакович Д.	Опера „Катерина Ізмайлова”
	Симфонії

Фагот

Балакірєв М.	Симф. поеми „Ісламея” „Тамара”
Бетховен Л.	Симфонії Муз. до драми „Егмонт”, Уверт. „Коріолан”
Бізе Ж.	Симфонія До мажор „Кармен”, „Шукачі скарбів”
Бородін А.	Симфонії № 1, 2 Опера „Князь Ігор”
Верді Д.	Опери „Аїда”, „Отело” „Дон Карлос”, Реквієм
Гайдн Й.	Симфонії
Глінка М.	Фант. „Камарінська” Вальс-фантазія Опери „Іван Сусанін” „Руслан та Людмила”
Даргомижський А.	Опера „Русалка”
Мендельсон Ф.	Уверт. „Сон у літню ніч”
Моцарт В.	Опери „Дон-Жуан”, „Весілля Фігаро”, „Чарівна флейта”
Мясковський Н.	Симф. № 5,6,12,15,16,18,21
Онеггер А.	Симф. поема „Пасифік”
Прокоф’єв С.	Симф. казка „Петя та вовк” Класична симф. № 1 Опери „Війна та мир”, „Кохання до трьох апельсинів”
Р.-Корсаков Н.	Опери „Садко”, „Снігуронька” Симф. сюїта „Шехеразада”
Равель М.	Болеро, Іспанська рапсодія
Хачатурян А.	Балети „Гаяне”, „Спартак”

Саксофон

Рахманінов С.	„Симфонічні танці”
Хачатурян А.	„Танець з шаблями” „Танець Айші” з балету „Гаяне”
Мусоргський М.	„Старий замок” із циклу „Картинки з виставки”

Прокоф'єв С.	„Танець рицарів” з балету „Ромео та Джульєтта”
Равель М.	„Балеро”
Гершвін Дж.	„Блакитна рапсодія”
Бріттен Б.	„Американець в Парижі”
Зімерман Б.А.	Симфонія-реквієм ор. 20 Концерт для саксофона з оркестром

Мідні духові інструменти

Валторна

Бородін А.	Опера „Князь Ігор”
Брамс Й.	Симфонії
Вагнер Р.	Оперні та симфонічні твори
Вебер К.	Опера „Чарівний стрілок”
Гайдн Й.	Симфонії
Глазунов А.	Балет „Раймонда” Симф. № 4,5,6,7,8
Глінка М.	Опери „Іван Сусанін”, „Руслан та Людмила”
Дворжак А.	Симфонія № 5
Моцарт В.	Симфонії Опери
Рахманінов С.	Симфонії Симфонічні танці Концерти для ф-но
Р.-Корсаков Н.	Опери „Снігуронька”, „Майська ніч”, „Псковитянка”
Скрябін А.	Симфонії „Поєма Екстаза” Концерти для ф-но
Чайковський П.	Симфонічні твори, Опери
Шостакович Д.	Симфонії
Штраус Р.	Опера „Соломея”

Труба

Бетховен Л.	Симф. № 9, Уверт. „Егмонт”
Бізе Ж.	Опера „Кармен”
Бородін А.	Опера „Князь Ігор”
Вагнер Р.	Опери „Тангейзер”, „Лоенгрін” „Рієнци”, „Валькірія”
Верді Д.	Опери „Аїда”, „Отело”, „Дон Карлос”
Глазунов А.	Святкова увертюра
Глінка М.	Опери „Іван Сусанін”, „Руслан та Людмила”
Дворжак А.	Симфонія № 5
Кодаї З.	Опера „Харі Янош”
Моцарт Л.	Концерт для труби, оркестра та чембало
Мусоргський М.	Оперно-симфонічні твори
Мяковський Н.	Симфонії
Прокоф'єв С.	Симфонія № 7
Равель М.	Опери, Балети Болеро, Іспан. рапсодія Балет „Дафніс та Хлоя”
Р.-Корсаков Н.	Опери
Скрябін А.	Симфонії „Поема Екстаза” Симф. поема „Прометей”
Стравінський І.	Балети
Хачатурян А.	Балети „Гаяне”, „Спартак”
Чайковський П.	Опери, симфонії, балети
Шостакович Д.	Симф. № 1,5,7,8,9,10,11,12 Концерт для ф-но, труби та струнного оркестру

Тромбон і туба

Бетховен Л.	Симфонії № 5, 7, 8, 9 Увертюра „Егмонт”
Берліоз Г.	Фантастична симфонія
Бородін А.	Симф. № 1, 2 Опера „Князь Ігор”
Вагнер Р.	Опери
Верді Д.	Опери „Аїда”, „Отело”

Глінка М. Глазунов А.	Оперно-симфонічні твори Симфонії № 4, 6, 7, 8 Святкова увертюра Балет „Раймонда”
Глієр Р.	Балети „Червона квітка” „Мідний вершник”
Гріг Е. Даргомижський А. Ліст Ф.	Сюїта „Пер Гюнт” Опера „Русалка” Рапсодії Симфонічні поеми „Тассо” „Прелюди”
Моцарт В. Мяковський Н. Мусоргський М.	Реквієм Симфонії № 5, 16, 21, 22, 23 Картинки з виставки Симф. карт. „Іванова ніч на Лисій горі”
Прокоф'єв С.	Балети „Ромео та Джульєтта” „Кам'яна квітка” „Попелюшка”
Р.-Корсаков Н.	Опери, Симфонічна сюїта „Шехеразада”
Равель М. Скрябін А.	Болеро Симфонія № 1, „Поема Екстаза”
Стравінський І.	Балети „Жар-птиця”, „Петрушка”
Хачатурян А. Чайковський П.	Балети „Гаяне”, „Спартак” Увертюра „1812 рік” Фант. „Франческа да Ріміні” Увертюра-фантазія „Ромео та Джульєтта”
Шостакович Д.	Опери, балети, симфонії Симфонії

Ударні інструменти

Ксилофон

Глазунов А.	Симфонічна сюїта „Від середини століть”
Глазунов А.	Балет „Раймонда”

Глієр Р. Лядою А.	Балет „Червона квітка” Симф. казки-картини „Баба-Яга”, „Кікімора”
Прокоф’єв С. Стравінський І.	Балет „Попелюшка” Балети „Жар-Птиця”, „Петрушка”
Мусоргський М. Гершвін Дж.	„Картини з виставки” „Блакитна рапсодія”

Дзвіночки

Вагнер Р. Глазунов А. Сен-Санс К. Чайковський П.	Опера „Зігфрід” Балет „Раймонда” Карнавал тварин Балет „Спляча красуня” Італійське капричіо „Моцартіана” Балет „Лебедине озеро” Балет „Лускунчик” Опера „Руслан та Людмила”
Глінка М.	

Литаври

Барток Б. Берліоз Г. Глієр Р. Лало Е. Моцарт В.	Концерт для скрипки Фантастична симфонія Балет „Червона квітка” Іспанська рапсодія Увертюра до опери „Чарівна флейта” Балет „Попелюшка”
Прокоф’єв С. Стравінський І. Чайковський П. Шостакович Д. Хачатурян А.	Симфонія № 3 Симфонії № 1,2,4,5,6 Кантата „Пісня про ліси” Балети „Гаяне”, „Спартак”

Малий барабан

Бородін А. Берліоз Г. Гершвін Дж. Гуно Ш.	Опера „Князь Ігор” Траурно-триумфальна симфонія Блакитна рапсодія Опера „Фауст”
--	--

Равель М.

Рахманінов С.

Р.-Корсаков Н.

Хачатурян А.

Хіндеміт П.

Чайковський П.

Шостакович Д.

Болеро

Іспанська рапсодія

Симфонія № 1

Симфонічні танці

Іспанське капричіо

Симф. сюїта „Шехеразада”

Опера „Млада”

Балет „Спартак”

Концерт для скрипки

Увертюра „1812 рік”

Симфонії № 1,7,8,11,12

Рекомендована література

1. Апатский В.Н. Основы теории и методики духового музыкально-исполнительского искусства. – Киев : НМАУ им. П.И. Чайковского, 2006. – 432 с.
2. Апатский В.Н. Теоретичні основи гри на духових інструментах: Автореф. дис. ... докт. мистецтвознавства: 17.00.02 / Київська державна консерваторія ім. П.І. Чайковського. – Київ, 1993. – 45 с.
3. Апатский В.Н. Камерный ансамбль и воспитание оркестрового музыканта // Дослідження, досвід, спогади. – Вип. 6. – Київ: Київська середня спеціальна музична школа ім. М.В. Лисенка, 2005. – С. 143–153.
4. Апатский В.Н. История духового музыкально-исполнительского искусства / В.Н. Апатский. – К. : „Задруга”, 2010. – 320 с.
5. Апатский В.Н. История духового музыкально-исполнительского искусства. Книга II / В.Н. Апатский. – К. : „Задруга”, 2012. – 408 с.
6. Апатский В.Н. Актуальные проблемы духового музыкально-исполнительского искусства / В.Н. Апатский. – К. : „Задруга”, 2013. – 588 с.
7. Апатский В.Н. Духовые инструменты в европейской музыкальной культуре эпохи Возрождения / В.Н. Апатский // Старовинна музика: сучасний погляд. – В. 41. – Кн. 2. – К. : НМАУ ім. П.І. Чайковського, 2006. – С. 33–40.
8. Апатський В.М. Імпровізація в сучасному духовому виконавстві / В.М. Апатський // Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України. – В. 2. – Рівне : Волинські обереги, 2007. – С. 13–15.
9. Апатский В.Н. О некоторых характерных чертах современного духового инструментостроения / В.Н. Апатский // Актуальні питання духового виконавства в сучасній Україні. – В. 100. – К. : НМАУ ім.П.І.Чайковського, 2013. – С. 23–29.
10. Апатський В.М. Нариси творчої діяльності професора Романа Вовка / В.М. Апатський // Історія становлення та перспективи розвитку духової

- музики в контексті національної культури України та зарубіжжя. Зб. наук. праць. – В. 9. – Рівне : Волинські обереги, 2017. – С. 7–15.
11. Апатський В.М., Цюлюпа С.Д. Духові інструменти в історичних шляхах свого розвитку / В.М. Апатський, С.Д. Цюлюпа // Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України. Зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф. – В. 2. – Рівне: Волинські обереги, 2007. – С. 6–13.
  12. Березин В.В. Духовые инструменты в музыкальной культуре классицизма. – М.: Издательство Института общего среднего образования российской Академии образования, 2000. – 388 с.
  13. Богданов В. Історія духового музичного мистецтва України: Від найдавніших часів до початку ХХ ст. – Харків: Основа, 2000. – 344 с.
  14. Буркацький З.П. Інструктивно-художній матеріал в системі формування майстерності кларнетиста: Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Одеська державна музична академія ім. А.В. Нежданової. – Одеса, 2004. – 16 с.
  15. Буркацький З. Про розвиток пальцевої техніки кларнетиста // Музичне виконавство. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. – Вип. 3. – Київ, 1999. – С. 44–53.
  16. Вовк Р.А. Історія, акустична природа і виразні можливості аплікатури кларнета: Дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. – Київ, 2004. – 204 с.
  17. Гишка І. Базінг: історія та генезис (до питання методики навчання гри на мідних духових інструментах) // Музичне виконавство. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. – Вип. 18. – Київ, 2001. – С. 282–289.
  18. Гурфинкель В. Школа игры на кларнете. – Киев: Мистецтво, 1965. – 229 с.
  19. Давидов М. Теорія формування виконавської майстерності в працях українських дослідників // Музичне виконавство. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. – Вип. 3. – Київ, 1999. – С. 7–22.

20. Диков Б.А. Методика обучения игре на духовых инструментах. – М.: Музгиз., 1962. – 116 с.
21. Диков Б.А. Методика обучения игре на кларнете. – М.: Музыка, 1983. – 192 с.
22. Диков Б.А. Проблемы теории и практики исполнительства на кларнете системы Т. Бёма: Автореф. дис. ... докт. искусствоведения: 17.00.02 / Моск. гос. консерватория им. П.И. Чайковского. – М., 1985. – 45 с.
23. Дорохин В. О понятии „музыкальное артикулирование” // Теоретичні та практичні аспекти музичного смислоутворення. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. – Вип. 60. – Київ, 2006. – С. 210–214.
24. Жарков А. К проблеме тембрового смислообразования // Теоретичні та практичні аспекти музичного смислоутворення. Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. – Вип. 60. – Київ, 2006. – С. 129–134.
25. Качмарчик В.П. Перманентний видих у виконавстві на духових інструментах (проблеми історії та фізіології): Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.02 / Київська державна консерваторія ім. П.І. Чайковського. – Київ, 1995. – 24 с.
26. Крижанівський Ф.П. Український концерт для тромбона в аспекті становлення та розвитку жанру: Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / ОДМА ім. А.В. Нежданової. – Одеса, 2006. – 19 с.
27. Мазель Л.А. Строение музыкальных произведений. – М.: Музыка, 1979. – 524 с.
28. Мазель Л.А. Вопросы анализа музыки. – М.: 1991. – 376 с.
29. Марценюк Г.П. Методика викладання гри на духових інструментах (становлення і розвиток національних шкіл): Навч. пос. – Ч. I. – Київ: КНУКіМ, 2006. – 60 с.
30. Музыкальный словарь Гроува / Пер. с англ., редакция и дополнения Акопяна Л.О. – М.: Практика, 2001. – 1095 с.

- 31.Музыкальный энциклопедический словарь / Гл. ред. Г.В. Келдыш. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 672 с.
- 32.Мюльберг К. Теоретичні основи навчання гри на кларнеті. – Київ: Музична Україна, 1975. – 55 с.
- 33.Мюльберг К.Э. Исследование некоторых компонентов техники кларнетиста (дыхание, напряжение губ, реакция трости, выразительность штриха легато): Автореф. дис. ... канд. искусствоведения: 17.00.02 / Институт искусствоведения, фольклора и этнографии им. М.Ф. Рильского. – Киев, 1978. – 24 с.
- 34.Мюльберг К.Э. Актуальные вопросы интерпретации штрихов кларнетиста // Музичне мистецтво і культура. Науковий вісник ОДМА ім. А.В. Нежданової. – Вип. 1. – Одеса, 2000. – С. 327–330.
- 35.Мюльберг К.Э. О мастерстве кларнетиста. – Одесса: ОГК, 2002. – 128 с.
- 36.Мюльберг К.Э. Путь к совершенству игры на кларнете. – Одесса: КП ОГТ, 2003. – 86 с.
- 37.Петров В. Концерт для кларнета с оркестром Моцарта // Методика обучения игре на духовых инструментах. – М.: Музыка, 1976. – Вып. 4. – С. 150–187.
- 38.Посвалюк В.Т. Історія виконавства на трубі в Україні. – Київ: КНУКіМ, 2006. – 368 с.
- 39.Розанов С.В. Школа игры на кларнете. – М.: Гос. муз. издат., 1963. – 192 с.
- 40.Рыгин С. О тембре звука. – Киев: Рукопись, НМАУ им. П.И. Чайковского, 1976. – 9 с.
- 41.Соболев Г.М. Інтерпретація концертів В.А. Моцарта для валторни з оркестром // Музичне мистецтво. Збірка наук. статей ДДМА ім. С.С. Прокоф'єва. – Вип. 5. – Донецьк, 2005. – С. 241–249.
- 42.Сокол А.В. Теория музыкальной артикуляции / МК Украины. Одесская гос. консерватория им. А.В. Неждановой. – Одесса: ОКФА, 1996. – 206 с.

- 43.Суайе М.А. Духовые инструменты и их основа. Ред. и пер. с франц. Г.П. Таранова. – Киев: Рукопись, НМАУ им. П.И. Чайковского, 1960. – 47 с.
- 44.Терёхин Р., Апатский В. Методика обучения игре на фаготе. – М.: Музыка, 1988. – 207 с.
- 45.Тихонов В. Произведения украинских композиторов для кларнета // Исполнительство на духовых инструментах: История и методика. – Киев: Киевская гос. консерватория им. П.И. Чайковского, 1986. – С. 99–110.
- 46.Федотов А. Методика обучения игре на духовых инструментах. – М.: Музыка, 1975. – 159 с.
- 47.Klosé H. Méthode Compléte de clarinette. – Paris: Alphonse Leduc, Éditions Musicales, 175, Rue Saint-Honoré, 1956. – 282 p.
- 48.Edinburgh University Collection of Historic Musical Instruments. Technical Development in Detail. <http://www.music.ed.ac.uk/euchmi/ugw/ugwf1x.htm>

Навчальне видання

**ТЕМАТИЧНО-РЕПЕРТУАРНА СПЕЦИФІКА
ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ
КЛАС ОРКЕСТРОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ**

Навчально-методичні рекомендації

Комп'ютерна верстка: О.В. Серьогін

Підписано до друку 29.08.2018. Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 13.25
Наклад 50 пр. Зам. № 245.

Видавництво і друкарня «Ліра»
49107, м. Дніпро, вул. Наукова, 5
Свідоцтво про внесення до Держреєстру
ДК № 188 від 19.09.2000 р.